התוועדות

כבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

מוצש״ק פ׳ בא, יו״ד שבט, ה׳תש״ל

חלק א — י״ל לש״פ שמות, י״ט טבת, ה׳תשע״ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פאַרקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ״ק הרלוי״צ ז״ל

בס״ד.

פתח דבר

לקראת ש״פ שמות, י״ט טבת הבעל״ט — הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות מוצאי ש״ק פ׳ בא, יו״ד שבט ה׳תש״ל, הנחה בלתי מוגה (חלקים הבאים י״ל אי״ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ״אגרות־קודש״, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה״ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד ״הקיצו ורננו גו׳״, ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, ״תורה חדשה מאתי תצא״.

ועד הנחות בלה״ק

ט״ו טבת, ה׳תשע״ה,
שבעים שנה להסתלקות־הילולא של כ״ק הרלו״צ ז״ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2014 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס **„ועד הנחות בלה״ק״**
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת מוצאי ש"ק פ' בא, יו"ד שבט, ה'תש"ל.

בלתי מוגה

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודת "מלוה מלכה", וצוה להכריז שכיון שההתוועדות נערכת בזמן "מלוה מלכה", יטלו כולם את ידיהם לסעודה].

א. בנוגע להתוועדות זו — הנה אע"פ שישנו ענין בפני עצמו של "מלוה מלכה", "סעודתא דדוד מלכא משיחא"[1], ועד שישנו סימן שלם בשו"ע[2] שמדבר במיוחד אודות הענין דמוצאי שבת וסעודת מלוה מלכה שבה, ובלשון רבינו הזקן בשו"ע שלו[3]: "יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת .. כדי ללוות את השבת ביציאתו דרך כבוד כמו בכניסתו .. כדרך שמלווין את המלך"[4] — הרי ענין זה ישנו בכל מוצאי שבת;

ואילו הענין המיוחד במוצאי ש"ק זה, שבגללו התאספנו, הוא — היותו מוצאי שבת של יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

ב. ובהקדם דיוק הלשון "נשיא דורנו":

אע"פ שלכאורה הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא חב"ד, היינו, שענינו הי' לעסוק בענינים השייכים לחב"ד — הרי ראו בפועל מהרגע הראשון שקיבל את הנשיאות, שמצב היהדות (בד' אמות הקרובים אליו, שבזה נכללת כל המדינה (שנחשבת כד' אמות[5]) שבה הי' אז רוב מנין ורוב בנין — הן בכמות והן באיכות — של עם ישראל) הי' תלוי בהתעסקותו בענינים שהתמסר לפעול בהם מתוך מס"נ.

וכידוע לכל אלו שיודעים (מעצמם או ששמעו) אודות תקופת הימים ההם — בשנת תר"פ, שאז קיבל את הנשיאות, שמצב היהדות הי' אז באופן שעל כל צעד וצעד היו זקוקים לעבודה ופעולה באופן של מס"נ דוקא, ולא רק מס"נ בכח, אלא מס"נ בפועל.

---

1) סידור האריז"ל בכוונת הבדלה ומוצ"ש. פע"ח שער השבת פכ"ד.

2) או"ח ס"ש.

3) שם ס"א־ב.

4) ולהעיר מלשון אדה"ז לעיל מיני' (סרס"ב ס"ד) בנוגע לכניסת השבת: "כיוצא לקראת המלך .. בואו ונצא לקראת שבת המלכה", שמביא ב' הלשונות "מלך" ו"מלכה", והרי ידוע שכל תיבה שבשו"ע היא מדוייקת ומתאימה ונוגעת בפועל הן בנוגע לנגלה והן בנוגע לפנימיות התורה, "נשמתא דאורייתא" (ראה גם שיחת מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט תשכ"ח בתחלתה (תו"מ חנ"ב ע' 29. וש"נ)).

5) ראה עירובין ס, ב.

ולכל לראש — עצם ענין קבלת הנשיאות על תנועה שענינה להפיץ את היהדות וכל עניני', במדינה כזו שעמדה תחת ממשלתם של אלו שהסיתו אותם להלחם נגד היהדות — הרי זה כבר ענין של מס"נ בפועל.

וזו היתה הנקודה שחדרה את כל שלושים שנות נשיאותו, מתר"פ עד תש"י, בכל הגלויות שבהם עבר ממדינה למדינה כו' — שהיו חדורים כולם בנקודה שהיתה ברגע הראשון של קבלת הנשיאות: נקודת המס"נ[6].

וכאמור — מס"נ בפועל, שכן, מס"נ בכח — יש לכל אחד מישראל, ובשלימות, בכל מעמד ומצב שיהי', אלא שזהו רק בכח, ובא בגלוי רק בזמן מן הזמנים, במקרים מיוחדים, ואלו שעומדים בדרגא נעלית יותר, הרי זה אצלם בפועל בזמנים תכופים יותר; ואילו כאן מדובר אודות תקופה שלימה של שלושים שנה, שחדורה במס"נ!

ובזה גופא — לא רק בעת העבודה במקום כזה שאין ברירה אחרת לפעול החזקת היהדות מלבד ע"י מס"נ, אלא גם כשנמצאים במדינת הרווחה, ששם יש ברירה לכאורה שתהי' העבודה ע"פ טעם ודעת, חשבון ומדידה והגבלה, שגם באופן כזה יכולים לפעול גדולות ונצורות, לא רק בביסוס והחזקת היהדות, אלא גם בהפצת היהדות באורך וברוחב ובעומק — הנה אפילו במדינות אלו, התחיל כבר ברגע הראשון לעבוד בכל הענינים מתוך מס"נ בפועל:

ברגע הראשון ברדתו לארצות־הברית — שבה היו עשר השנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין — הכריז כבר שבא לכאן כדי להפיץ עניני יהדות, ולעשות מארה"ב מקום תורה, ולשלול את ה"הנחה" ש"אמעריקא איז אנדערש"[7], כיון ש"אלקיכם[8] ישָׁן הוא"...

— שכן, למרות שהתורה היא אמנם דבר ישן ("אַ אַלטע זאַך") שניתן במעמד הר סיני, הרי היא באיתנה ובתקפה בכל מקום —

ועסק בזה מתוך מס"נ בפועל — כפי שראו, שלא התחשב במצב הגופני, ששלל אפשריות של עבודה כזו, מבלי לסכן את כללות בריאות הגוף ונפש הטבעית.

ג. ולהעיר, שאופן העבודה מתוך מס"נ בכל המצבים — מודגש במעמד הר סיני:

---

6) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 142. וש"נ.

7) ראה סה"ש תש"ו ע' 53. וש"נ.

8) ראה גם שיחת יו"ד שבט תשכ"ג סמ"ז (תו"מ חל"ו ע' 143). וש"נ.

אמרו חז"ל[9] ש"על כל דיבור ודיבור פרחה נשמתן", ואין מאמר רז"ל יוצא מידי פשוטו — "פרחה נשמתן" כפשוטו, ועד שחכמינו ז"ל מספרים[9] שהי' צורך להחזירן להם ע"י "טל של תחי'", שעל ידו תהי' תחיית המתים בקרוב ממש, כשיקויים היעוד[10] "והקיצו ורננו שוכני עפר", והוא בתוכם.

והענין ד"פרחה נשמתן" הי' "על כל דיבור" — לא רק על הדיבור ד"אנכי הוי' אלקיך" ו"לא יהי' לך"[11], שעליהם ישנו חיוב של מס"נ ע"פ דין, אלא גם על שאר הדברות, ואפילו הדברות האחרונות, "לא תחמוד" ו"לא תתאוה"[12], שלכאורה ע"פ דין אין בהם הענין של מס"נ (שהרי אין זה משלשה העבירות שבהם ישנו החיוב יהרג ואל יעבור[13]), ועד שיש שפוסקים שאסור למסור נפשו על ענינים אלו[14] — הנה במעמד הר סיני הראו את הדרך שגם על דיברות אלו "פרחה נשמתן".

אבל זוהי הדרך של יחידי סגולה — שלא רק כשמדובר אודות "אנכי הוי' אלקיך" ו"לא יהי' לך אלקים אחרים", אלא גם כשמדובר אודות "לא תחמוד" ו"לא תתאוה", הולכים תמיד באותה תנועה; יהי' מה שיהי' — צריכה להתמלא השליחות העליונה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, ועוסקים באותו רעש ("שטורעם") ובאותה מסירות־נפש בענינים גדולים וענינים כלליים כמו בענינים פרטיים וקטנים, לפי ערך, ואפילו בפרטי פרטים, ועד אפילו בנוגע ל"ערקתא דמסאנא"[15].

וטעם הדבר — לפי שאצלם כל עשרת הדברות הם "בדיבור אחד"[16] לא רק מלכתחילה, אלא גם בסוף לא הוצרכו להתפרט לעשרה דברות נפרדות, כמו אצל משה רבינו, שגם את עשרת הדברות בפרטיות שמע בבת אחת[17].

ובהתאם לכך היתה גם אצלם ההנהגה בפועל, כמו אצל בעל ההילולא, שכל הענינים במשך כל שנות נשיאותו — "ויהי בשלשים שנה"[18] — היו חדורים בנקודה של מס"נ בפועל ממש, שבה לא שייך חילוקים וחשבונות, מדידות והגבלות[6].

---

9) שבת פח, ב.
10) ישעי' כו, יט.
11) יתרו כ, ב־ג. ואתחנן ה, ו־ז.
12) יתרו שם, יד. ואתחנן שם, יח.
13) סנהדרין עד, א. רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ה.
14) רמב"ם שם ה"ד.
15) סנהדרין שם, רע"ב.
16) מכילתא ופרש"י יתרו שם, א.
17) השיטות באופן אמירת ושמיעת עשה"ד — ראה תו"ש ליתרו שם אות ח', ובמילואים לשם פ"ג.
18) יחזקאל א, א. וראה גם תו"מ ח"כ ע' 155. וש"נ.

ד. ובנוגע לענייננו:

נוסף על הנקודה הפנימית שמדובר אודות נשיא חב"ד — מדובר גם אודות נשיא דורנו, אבל באופן שהיותו נשיא כל הדור כולו הוא ע"י היותו נשיא חב"ד, כך, שההתחלה היא בענין המס"נ (כנ"ל), אבל אין זה נשאר בענין המס"נ בלבד, אלא נמשך בחכמה בינה דעת, בהבנה והשגה, ועי"ז נקבעת דרך בחיים, באופן שכל עניניו בחיים, מאכלו ומשקהו וכל עשר הענינים שהרמב"ם מונה בהלכות דעות[19], יהיו באופן ש"בכל דרכיך דעהו"[20] — להמשיך אלקות בכל עניניו.

וזוהי הדרך שבה הלך בעל ההילולא בעצמו, ועל מנת לסלול את הדרך עבור כל אחד מאנשי הדור שיוכל לילך אחריו בדרך אשר סלל לנו — שמתוך הרווחה ומתוך עושר ברוחניות ובגשמיות גם יחד, יוכל לעמוד כח המס"נ בגלוי, שאז נעשים כל הענינים מתוך חיות והתלהבות יתירה ופנימיות עמוקה יותר, ובדרך ממילא הרי זה בא בהרחבה ובלי גבול, כיון שאצלו הרי זה גם ללא מדידה והגבלה.

ומובן גם שהנהגה כזו מסירה את כל המחיצות וחילוקי הדרגות בין בנ"י — אם שייכים לחב"ד, לחג"ת או לנה"י, או בלשון הכתוב[21]: "ראשיכם שבטיכם", עד לדרגא הכי תחתונה ד"חוטב עציך" ו"שואב מימיך" — שכולם "נצבים", כפירוש המדרש[22]: "חיים וקיימים", ובאופן ד"נצב מלך"[23], שאין עליו שום הגבלות — "אמר מלכא עקר טורא"[24].

וכך הולכים בדרכיו ואורחותיו אשר הורנו באופן ד"נצח סלה ועד"[25], מתוך התגברות על כל הקשיים וכל הנסיונות מבפנים ומבחוץ, ועד לנצחון גמור על כל הענינים של העלם והסתר ומדידה והגבלה, וסוללים את "דרך המלך", מלכו של עולם, לצאת בקרוב מהחושך כפול ומכופל של הגלות, ולילך קוממיות לארצנו, לקבל פני משיח צדקנו, ובעגלא דידן.

* * *

ה. דובר לעיל, שכיון שנקודת החיים של בעל ההילולא היתה הנקודה של מס"נ, שהיא למעלה מחלוקות וחשבונות מדידות והגבלות,

---

19) רפ"ה.
20) משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם ספ"ג.
21) ר"פ נצבים.
22) שמו"ר רפמ"ד. במדב"ר פט"ז, כד. תנחומא שלח יג. ועוד.
23) מלכים־א כב, מח. וראה אוה"ת נצבים ע' א'רא ואילך.
24) ראה ב"ב ג, ב.
25) ראה תניא אגה"ק סז"ך (קמו, א).

לכן לא הי' חילוק בענין המס"נ בין "ערקתא דמסאנא" לענין שהוא מד' העבודות של ע"ז בפועל[26], ובנוגע לכל הענינים מסר נפשו עבור כל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם, בכל הקשור לקיומם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

וכאמור לעיל, שזו היתה הנהגתו מיד מהרגע הראשון להנשיאות שלו ופעולותיו בפועל, בתקופה שבה נדרשה מס"נ — שמסר נפשו הן בהנוגע לחיים הרוחניים של בנ"י במדינה ההיא (שבה הי' אז רוב מנין ורוב בנין של כל עם ישראל) שיהיו בדרך התורה והמצוה, ש"הם חיינו ואורך ימינו"[27], והן בהנוגע לחיים הגשמיים בפשטות, בעניני פרנסה והסתדרות וכו' וכו'; וכך נמשך גם עד לסיום תקופת שלושים שנות נשיאותו, אע"פ שאז הי' כבר במדינת הרווחה — שגם אז היתה כל עבודתו באופן ומתוך תנועה של מס"נ.

ומזה מובן גם בנוגע לכללות ימי חייו בחיים חיותו בעלמא דין, גם לפני זמן הנשיאות שלו — ע"ד מ"ש אודות רועה ישראל ורעיא מהימנא הראשון, "ומשה הי' רועה"[28], ואיתא במדרש[29] ש"כל מי שכתוב בו הי' מתוקן לכך", היינו, שתיכף משנולד הי' ממונה וראוי ומוכן להיות "רועה", אע"פ שבפועל הי' זה שמונים שנה לאח"ז, שכן, סופו מעיד על תחילתו, ועד"ז בנדו"ד, שההנהגה במשך שלושים שנות נשיאותו שהיא באופן ש"משה הי' רועה", שמתחילתו הי' מתוקן לכך.

ו. וע"פ המדובר כמ"פ שאצל בנ"י קשורים כל הענינים עם התורה — ראו זאת גם בענין הספר־תורה[30]:

אע"פ שהי' לו ספר־תורה שנכתב כמה שנים לפני שקיבל הנשיאות שלו, בחיי אביו (כידוע פרטי הענינים שבזה) — הנה דוקא בבואו למדינת הרווחה, צוה לכתוב ספר תורה לקבל פני משיח צדקנו.

— מאורע זה הי' בשנת תש"ב, כשהתחיל הזמן של "חבלי משיח" נוראים... שלא היו כמוהם, רח"ל.

ובדוגמת המסופר במדרש[31] שכאשר געתה פרתו, אמר, שחרב ביהמ"ק, ומיד כשגעתה פרתו פעם שני', אמר ש"נולד מושיען של

---

26) ראה רמב"ם הל' ע"ז פ"ג ה"ג.

27) נוסח תפלת ערבית — ע"פ לשון הכתוב ס"פ נצבים.

28) שמות ג, א.

29) שמו"ר פ"ב, ד.

30) ראה "סקירה קצרה ע"ד ספר התורה לקבלת פני משיח צדקנו" (לעיל ע' ... ואילך).

31) איכ"ר פ"א, נא.

ישראל" — לא רק ברוחניות בלבד, אלא בגשמיות כפשוטו, כמסופר במדרש פרטי הדברים בנוגע לשמו של הילד הנולד, המקום שבו חי ופרטי חייו, וכמובן מדברי הגמרא במסכת ב"ב[32], שכיון שנאמר[33] "איש הי' בארץ עוץ איוב שמו", אי אפשר לומר ש"איוב לא הי' ולא נברא אלא משל הי'".

ועד"ז בנדו"ד, שדוקא בזמן שהיו חבלי משיח הכי נוראים, צוה לכתוב ספר תורה לקבל פני משיח צדקנו. —

ובאיזה אופן הי' הדבר — כפי שאמר אז[34], שיש ביכלתו לממן בעצמו את כל ההוצאות של כתיבת הס"ת,

— ובכלל, ידוע שהי' גם "אומן" בכתיבת אותיות סת"ם, כך, שבמשך הזמן הי' יכול גם לכתוב בעצמו את הס"ת —

אלא שברצונו לזכות את כל ישראל בכתיבת הס"ת, כיון שזוהי ס"ת לקבלת פני משיח צדקנו, והיינו, שענין הגאולה, שצריך להתחיל מהתורה (כאמור לעיל שכל עניני בנ"י מתחילים מהתורה), התחיל כבר בהתחלת כתיבת הס"ת, ופועל בקיעת החושך כפול ומכופל של הגלות, שתוכל לבוא הגאולה גם בפשטות, למטה מעשרה טפחים, לא רק בענינים הגשמיים, אלא גם בענינים החומריים.

ז. ובפרטיות יותר:

בענין ששייך לציבור גופא יש שני גדרים: (א) שנעשה מלכתחילה ע"י הציבור, (ב) שנעשה לכתחילה ע"י פרט ויחיד, ואח"כ "ימסרנו לציבור יפה יפה"[35].

ומובן, שגם כאשר נעשה לכתחילה ע"י היחיד, ואח"כ מוסרו לציבור יפה יפה, הרי השייכות לציבור היא בשלימות, ללא ענינים של נגיעה ופגימה בדבר, כמו שנעשה לכתחילה ע"י הציבור — שהרי זוהי ההלכה, שפועלת את מציאות הדבר.

ובנוגע לענינו: גם כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר רצה לזכות את כל ישראל בכתיבת הס"ת — היתה לו דרך לעשות זאת באופן שיתן בעצמו את כל הכסף הדרוש לכתיבת הס"ת, ואח"כ ימסרנו לציבור יפה יפה.

אבל, כיון שחב"ד רוצה שהענין יהי' מובן בשכלו של כל אחד

---

32) טו, א.

33) איוב א, א.

34) ראה אג"ק שלו ח"ו ע' רעח. וראה גם תו"מ חי"ד ע' 181. וש"נ.

35) ראה ר"ה ז, סע"א ואילך. וש"נ.

ואחת, ויונח אפילו אצל אלו שלא מתקבל בשכלם אמיתית הענין כפי שהוא ע"פ הלכה, או גם למטה מזה, שאינם יודעים כלל שישנו דין שכאשר "מוסרו לציבור יפה יפה" הרי זה נעשה ענין של ציבור (וכמו שלא נעשה ע"י היחיד) — הנה גם אצל יהודי כזה יונח ויתקבל שיש לו חלק בהס"ת,

— וכאמור לעיל[36] מ"ש בתורה אור[37] בענין "מה שאמרו ישראל בגלות כי[38] אברהם לא ידענו גו' כי אתה הוי' אבינו", ש"כל ניצוץ נפש כאו"א מישראל אלקי אביו בעזרו אף קודם שפנה בבחי' פנים כו'", היינו, שגם יהודי שלא אוחז עדיין בעבודה שהיא באופן של פנים, ועד ש"אברהם לא ידענו", שלא ניכר עליו שיש לו שייכות לאברהם, הנה גם הוא יהודי מאמין, וגם אצלו ישנו הענין ד"אתה הוי' אבינו", שזוהי נקודת היהדות ("די פינטעלע איד") שהיא בשלימות גם אצלו, ובזמן הגלות, יכולים לפעול ע"י נקודה זו (עוד קודם התחלת העבודה שבבחי' פנימיות) את ענין הגאולה —

לכן רצה כ"ק מו"ח אדמו"ר שההשתתפות בהס"ת תהי' באופן שכל אחד מהציבור ידע שזוהי הס"ת שלו, ואפילו אלו שהם "נדחים" ו"אובדים"[39], "חוטב עציך" ו"שואב מימיך", הנה גם אצלם יונח ויתקבל בשכלם ובעיני בשר שלהם שזוהי הס"ת שלהם — שכן, הכשרות של הס"ת תלוי' בכך שיש בה את כל האותיות שצריכים להיות בס"ת[40], והרי כל אחד מישראל, יש לו אות בתורה, כמרומז בר"ת "ישראל": "יש ששים ריבוא אותיות לתורה"[41], וכל יהודי, "אע"פ שחטא ישראל הוא"[42] (לא "יעקב", ולא "ישורון", אלא "ישראל הוא"), וגם הוא נכלל בהר"ת ד"יש ששים ריבוא אותיות לתורה", "ישראל".

ח. ויש להוסיף ולבאר המעלה המיוחדת בס"ת הקשורה עם קבלת פני משיח, לגבי ס"ת בזמנים שלפנ"ז:

ובהקדמה — שענינה של ספר תורה הוא תורה שבכתב, שעל זה חל הגדר ש"דברים שבכתב אין אתה רשאי לאומרם על פה"[43], ובזה מחולקת היא מתורה שבעל־פה, ש"דברים שבעל פה אין אתה רשאי לאומרן בכתב"[43].

---

36) ד"ה באתי לגני דיום הש"ק (בחלק המאמר שלא הוגה).
37) מג"א צג, רע"ג.
38) ישעי' סג, טז. וראה שבת פט, ב.
39) שם כז, יג.
40) ראה גם תו"מ חנ"ב ע' 92. וש"נ.
41) מג"ע אופן קפו.
42) סנהדרין מד, רע"א
43) גיטין ס, ב. וש"נ.

אמנם, כל זה הי' בשנים כתיקונם, שלא הי' חשש שישכחו תורה שבע"פ אם לא יכתבוה; אבל כשראו ש"נתמעט הלב והתורה משתכחת"[44],

— והסיבה לזה היא בגלל חטא העגל (ששרשו מחטא עץ הדעת), כדאיתא בגמרא[45] "מאי דכתיב[46] חרות על הלוחות, אלמלי לא נשתברו לוחות ראשונות לא נשתכחה תורה מישראל" —

התירו לכתוב תורה שבע"פ, משום "עת לעשות להוי' הפרו תורתך"[47], והיינו, שאע"פ ש"דברים שבעל פה אין אתה רשאי לאומרן בכתב", מ"מ, כיון ש"עת לעשות להוי'", שיש שכחה בעולם, ואם לא יכתבו, ישכחו הדברים לגמרי, לכן "הפרו תורתך", והתירו לכותבם, ולא רק שמותר לכתוב, אלא כדי שתשתמר תורה בישראל בהכרח לכתוב, כך, שהכתיבה נכללת בציווי התורה.

ולהעיר, שאפילו קודם שכתבו את הגמרא [ואפילו קודם שכתבו את המשנה — בזמן רבינו הקדוש (כידוע[48] חילוקי הדעות בראשונים אם רבי רק סידר המשנה, או גם כתבה)] היתה מציאות של "מגילת סתרים" ("מצאתי מגילת סתרים"[49]), שהפירוש בזה, שהיו יחידים שכתבו לעצמם ענינים מתורה שבע"פ, וכיון שיחידים אלו היו גדולים בישראל, שלכן סומכים ובונים על מה שנמצא כתוב ב"מגילת סתרים", הרי מובן, שכתיבה זו היתה ע"פ דין, בהתאם להלכה, ובפשטות הרי זה מצד "עת לעשות להוי' הפרו תורתך", כנ"ל.

ט. אך גם לאחרי שתורה שבע"פ נכתבה ונעשית "תורה שבכתב" — ישנו חילוק בין תושב"כ לתושבע"פ:

תושב"כ — היא באופן מדוד ומוגבל, כך, שאפילו "תלמיד ותיק" אינו יכול להוסיף ח"ו בספר תורה, ואינו יכול להוסיף מאומה אפילו בתושבע"פ שכבר נכתבה; ככל שתגדל מעלתו של ה"תלמיד ותיק", אסור לו להוסיף אות אחת במשנה או בגמרא, וכיו"ב בספרי גדולי ישראל שלאח"ז, כפי שמצינו בנוגע לדין ד"טעה בדבר משנה חוזר"[50], שאף שבזמן האמוראים הי' דין זה בנוגע למשנה בלבד, הנה בזמן הזה נכללים ב"דבר משנה" גם דברי הגמרא ודברי הגאונים והפוסקים שנתקבלו בכל

---

44) רש"י ד"ה כיון — גיטין שם, א.
45) עירובין נד, א.
46) תשא לב, טז.
47) תהלים קיט, קכו. גיטין שם.
48) ראה לקו"ש חי"ב ע' 89 הערה 35. וש"נ.
49) שבת ו, ב. וש"נ.
50) כתובות פד, ב. וש"נ.

תפוצות ישראל[51] (כפי שפוסק הרמב"ם בהלכות ממרים[52] שיש בהם התוקף של עשה ולא־תעשה מן התורה).

אבל בתושבע"פ עצמה — לא זו בלבד שמותר להוסיף, אלא אדרבה, צריך להוסיף בתורה, כדאיתא בזהר[53]: "לאפשא לה", והיינו, שיש חיוב להתייגע בתורה ולחדש חידושים כפי שכלו ושורש נשמתו[54], וכאשר זוכה ולומד תורה כדבעי, הנה כאשר "יגעת", אזי "ומצאת"[55], וכמאמר[56] "ותן חלקנו בתורתך" — שמחדש חידושים בתורה לפי אמיתת התורה, וחידוש זה נכלל ב"כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש (ש)ניתן למשה מסיני"[57], בתור חלק מתושבע"פ.

וכמדובר כמ"פ[58] אודות דברי הפוסקים, שמי שיש ביכלתו לחדש בתורה, אינו יוצא י"ח בחזרת הלימוד שלמד כבר כמ"פ, ואף שגם זה ענין של לימוד תורה, הרי לימוד זה אינו באופן של "יגעת", ובמילא אין בזה הענין ד"מצאת".

וכמבואר באחרונים[59] בדברי הגמרא[60] "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה", אף שקריאת המגילה עצמה היא ענין של לימוד התורה[61] [שהרי לא מדובר דוקא אודות מי ש"לא ידע מאי דקאמר", אלא גם מי שמבין פירוש המילות בקריאת המגילה חל עליו הלשון והפס"ד ש"מבטלין תלמוד תורה"] — כי, כאשר יכול ללמוד תורה בעיון ובהעמקה וכו', אזי נחשבת קריאת המגילה (לימוד מהיר באופן של קריאה בלבד) כמו ביטול תלמוד תורה.

וחילוק זה ישנו גם עתה — שתושבע"פ היא ללא מדידה והגבלה, ואדרבה, צריך להשתדל שיתוסף בה, משא"כ בתושב"כ כפשוטה, וכן בתושבע"פ כפי שנעשתה "תורה שבכתב", שהרי גם במשנה וגמרא ופוסקים אסור להוסיף מאומה, אפילו לא תיבה או אות אחת, שכן, גם מאות אחת בתושבע"פ יכולים ללמוד כו"כ ענינים, ולאו דוקא במשנה וגמרא, אלא כפי שמצינו שלומדים כמה ענינים מאות אחת בדברי הרמב"ם וכן בשאר פוסקים, וגם מסדר הדברים וכו'.

---

51) ראה הל' ת"ת לאדה"ז רפ"ב. וש"נ.
52) בתחלתן.
53) ח"א יב, ב.
54) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ד. וש"נ.
55) מגילה ו, ריש ע"ב.
56) אבות פ"ה מ"כ.
57) ראה מגילה יט, ב. וראה גם הנסמן בלקו"ש חי"ט ע' 252.
58) ראה גם שיחת מוצש"ק פ' בשלח, יו"ד שבט תשכ"ז סי"ז (תו"מ חמ"ט ע' 45). שם חנ"ג ע' 265. וש"נ.
59) ראה שו"ת בית אפרים חאו"ח סס"ח.
60) מגילה ג, א.
61) ראה רש"ש ויד דוד למגילה שם.

י. והנה, הסדר האמור שלא נראה באופן בולט החילוק בין תושב"כ מצד עצמה לתושבע"פ כפי שנעשית "תורה שבכתב" — הרי זה רק כל זמן שיש שכחה בעולם;

אבל כשיבוא משיח צדקנו, שאז יקויים היעוד "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"[62], "ומחה הוי' דמעה מעל כל פנים"[63], ואז יתבטל גם ענין השכחה בעולם (כמובא באגה"ק[64]) — אזי לא יהי' צורך וענין בכתיבת עניני תושבע"פ, ויתירה מזה, ייאסר לכתוב עניני תושבע"פ, שצריכים להשאר דוקא בלימוד שבעל פה, ללא כתיבה (גם לא באופן של "מגילת סתרים", שהרי ההיתר על זה הי' כדי שלכל־הפחות היחיד לא ישכח, ויוכל ללמד לתלמידיו).

וידועה החקירה[65] כיצד יהי' הסדר אז — לאחרי שתתבטל שכחה מן העולם — בנוגע לתושבע"פ שכבר נכתבה, כמו משנה וגמרא, האם יכולים לחזור ולכותבה או להדפיסה וכיו"ב, מאחר ששוב אין צורך בכתב או דפוס, כיון שאין חשש של שכחה.

ונמצא, שבביאת משיח צדקנו תהי' המעלה המיוחדת שבספר תורה שהיא חלוקה מכל שאר הענינים שרק בה ישנה המעלה שב"דברים שבכתב", כיון שאז יהי' בפועל ובגלוי החילוק העיקרי בין תושב"כ לתושבע"פ — ש"דברים שבכתב אין אתה רשאי לאומרם בעל פה", ו"דברים שבעל פה אין אתה רשאי לאומרן בכתב".

יא. וכאמור, בענין זה זיכה כ"ק מו"ח אדמו"ר את כל בנ"י — הן אלו שנרשמו אז, והן אלו שנרשמו לאח"ז, עד היום הזה, וגם אלו שיירשמו לעתיד.

וע"ד שמצינו בהנוגע לתרומת הלשכה, שהיו תורמים גם "על העתיד לגבות"[66], ועאכו"כ בנוגע לאלו שנמצאים בדרך, שגם להם יהי' חלק בקרבנות הציבור שהקריבו עוד לפני שהגיע הכסף ללשכה, ואפילו לפני שגבו את הכסף, אלא הוא רק "עתיד לגבות", באותו אופן כמו שיש חלק לאלו שכבר נתנו בפועל את הכסף שעל ידו קנו את קרבנות הציבור והקריבו אותם.

וכידוע אריכות הביאור בענין זה — שגם בקרבן ציבור יש חלק לכל יחיד (לא רק בתור חלק של הציבור, אלא גם) בתור יחיד[67].

---

62) זכרי' יג, ב.
63) ישעי' כה, ט.
64) סוסכ"ו.
65) ראה ס' ימות המשיח בהלכה ח"ב סנ"ו, ובספרים שנסמנו שם.
66) כתובות קח, א. וש"נ.
67) ראה תו"מ חנ"ב ע' 98. וש"נ.

ולא עוד אלא אפילו מי שבחייו הפרטיים לא ניכר עליו שהוא חלק מהציבור של כלל ישראל בעניני תורה כו', ואפילו אלו ש"פורשים מדרכי הציבור" (כידוע חומר הפס"ד שלהם[68]) — גם להם יש חלק בקרבן תמיד, ולכן הוצרך משה רבינו לתפלה מיוחדת שלא יקובל חלקם בתמידי ציבור[69], אף שלכאורה איך שייך לומר "חלקם" כשמדובר אודות קרבן הציבור, ועכצ"ל, שגם קרבן הציבור בימי משה, שבודאי היתה גביית מחצית השקל והקרבת הקרבן לכל פרטיו בדיוק וכדרוש, הנה לא זו בלבד שנקרב בתור קרבן ציבור של כל ששים ריבוא ישראל, אלא יש בו גם מציאותו של כל יחיד בתור יחיד, ואפילו הפורש מדרכי ציבור, רח"ל, יש לו גם חלק בקרבן בתור ענין בפ"ע, אלא שזהו באופן שאינו פוגע בענין ה"ציבור" שבדבר.

ובהנוגע לפועל — הרי זה באופן שנכלל בענין הקרבן ציבור, ועד"ז בהס"ת של ציבור, לא רק עם עניניו בתומ"צ, או עכ"פ עניניו שהם ע"פ תומ"צ, אלא גם כפי שהוא בעניני חול, ואפילו כפי שהוא במעמד ומצב ש"פורש מדרכי הציבור".

ואף שלכאורה צריכה להיות ההנהגה באופן של "מדה כנגד מדה"[70] — הנה כל זה הוא רק מצד שורת הדין; אבל מצד אהבת ישראל, שנובעת מצד מס"נ, שמבטלת את כל המדידות — הרי היא מבטלת גם את המדידה של "מדה כנגד מדה", ומכניסה גם את ה"פורש מדרכי ציבור" — בתוך הציבור, כך, שגם הוא נכלל בהס"ת.

ונעשית ספר תורה שלימה, אשר, כפי הבטחת בעל ההילולא, ילכו עמה בקרוב לקבל פני משיח צדקנו, הן בלשון הקודש — בקרוב ממש, וגם בלשון כל העמים, החל מתרגום — בעגלא דידן[71].

* * *

68) ראה אבות פ"ב מ"ד. תענית יא, א.

69) ראה תנחומא קרח ז. במדב"ר פי"ח, יו"ד. פרש"י קרח טז, טו.

70) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

71) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 23 הערה 61.

הוספה

א

[לפני יו״ד שבט ה׳שי״ת]

לחברי חברת לומדי מדרש בביהכ״נ של כ״ק אדמו״ר
שליט״א ובראשם לומד השיעור ידידנו הרה״ח אי״א
חו״נ בעל מדות תרומיות וכו׳ מהר״י שי׳

שלום וברכה

שמחנו לשמוע אשר השיעור הולך ומתחזק וכבר יש לו חזקה של יום.
ולהעיר על דרך הצחות

ובודאי ישימו לב עתה לרבוי מספר הלוקחים חלק בלימוד, ע״י תעמולה הראוי׳ בדבור פה אל פה אחת ושתים, אשר בודאי ירבה גבולם עי״ז במספר חשוב של חברים טובים. וידוע עד כמה הפליגו רז״ל בגודל ערך הפעולה עם זולתו. ואם בימיהם כך, שאז ת״ת כנגד כולם, הרי כל שכן בדורותינו עקבתא דמשיחא, שעתה עיקר העבודה בקו הצדקה וכמ״ש רבינו הזקן באגה״ק ס״ט, וישראל נגאלין בצדקה, שצ״ל השתדלות יתרה בעשית צדקה עם זולתו, ואם צדקה בגשמיות כך שמביאו לחיי עוה״ז על אחת כמה וכמה בצדקה ברוחניות שמביאו לחיי עוה״ב, ואצ״ל בצדקה בלימוד התורה, שאז מביאו הן לחיי עוה״ב והן לחיי עוה״ז, כי ת״ת היא מהמצות שאדם אוכל פרותיהן בעוה״ז ואומר אורך ימים בימינה

א

מצילום כתי״ק. בראש הגליון נרשם: מחנה. נדפס בתשורה (הלברשטאַם, תשנ״ט).
בביהכ״נ של כ״ק אדמו״ר שליט״א: כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ נ״ע — 770.
חזקה של יום. ולהעיר על דרך הצחות : רבינו השאיר כאן — בכתי״ק — מקום חלק.
ת״ת כנגד כולם .. מהמצות שאדם אוכל פרותיהן בעוה״ז: פאה פ״א מ״א.
וישראל נגאלין בצדקה: ראה ״מ״מ, הגהות והערות קצרות״ לאגה״ק רס״ד (ריש ע׳ יו״ד). וש״נ.
שמביאו לחיי עוה״ז .. שמביאו לחיי עוה״ב: ראה ב״מ לג, א (במשנה).
ואומר אורך ימים בימינה: משלי ג, טז. — ע״כ הגיע לידינו.

ב

ב״ה, יט׳ טבת ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

הוו״ח אי״א נו״נ וכו׳ מוה׳ אפרים שי׳

שלום וברכה!

נעם לי לקבל בשעתו פ״ש ממנו ע״י הרבנים השלוחים הוו״ח אי״א נו״נ וכו׳ שליט״א, אשר ביקרו במחנם הט׳ וגם מסרו לי בקשתו ברכה פ״נ.

ובעת רצון יקרא הפ״נ על הציון הק׳ של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, ויהי רצון שיבשר טוב בתוכן הבקשה.

והרי עומדים אנו ימים ספורים לפני יום הסתלקות הילולא של כ״ק אדמו״ר הזקן, מיסד תורת חב״ד ודרכי׳.

אשר מדי שנה בשנה, עולה עלי׳ נוספת ביום ההילולא, ורוח אייתי רוח, ואמשיך רוח לכל ההולכים באורחותיו.

כי כאשר הימים האלו נזכרים (כדבעי, הרי גם) ונעשים (כל ההמשכות וההשפעות) — כידוע.

בברכה

מ. שניאורסאהן

❀ ❀ ❀

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (מאָסקאָוויץ, תשע״ג).

מוה׳ אפרים: מאָסקאָוויץ, שיקאַגאָ.

ורוח אייתי רוח, ואמשיך רוח: ראה זח״ב קסב, ב. תניא אגה״ק סז״ך.

הימים האלו נזכרים .. ונעשים .. כידוע: אסתר ט, כח. וראה רמ״ז בספר תיקון שובבים. הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד״א) פכ״ט.

לעילוי נשמת

מרת **מיכלא** ב״ר **זושא אלימלך** ע״ה

נפטרה כ״ט כסלו ה׳תשס״א

ר׳ **משה מאריס** ב״ר **שלמה** ע״ה

נפטר י״ד כסלו ה׳תשל״ח

הב׳ **אייל** ב״ר **אליהו** ע״ה

נפטר כ״ג מנחם־אב ה׳תשע״ד

ת. נ. צ. ב. ה.

❁

ולזכות

מרת **מישל מיכל** בת **מרים**

בקשר עם יום הולדת שלה כ״ג כסלו

הילד **בנימין** בן **מישל מיכל**

בקשר עם יום הולדת שלו ד׳ טבת

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות